

Ivan Langerholz:

Naši izleti.

Visoko v hribih je naš dom, in veliko sveta vidimo okrog sebe. Mogočne Karavanke gledajo bolj postrani sem na nas, Kamniške planine se pa malokje vidijo tako lepo kakor od našega Svetega Lenarta. Iz daljave nas pozdravlja tudi Limbarska gora s prijazno cerkvijo svetega Valentina, kakor da nas vabi, naj pridemo enkrat obiskat tudi njenega mogočnega priprošnjika. Ali mi imamo svetega Valentina bližje, na sosednjem Jarčjem brdu, zato še ne mislimo kmalu k limbarskemu Svetemu Valentinu. Prav sramežljivo pa pogledujejo gor k nam tudi nekateri dolenski velikani, ki so pa proti Gorenjcem, Storžcu, Kočni in Grintavcu, le pritlikavci.

Visoko v hribih je torej naš dom, in veliko sveta vidimo že okrog sebe. Pa vendar radi še kam drugam pogledamo, da vidimo kaj lepega in koristnega. Kam smo jo ubrali te zadnje čase, naj vam povedo naslednje črtice.

L V Crngrob!

Bilo je tistega leta, ko nam je nesrečna vojska pobrala zvonove. V nekaterih zvonikih je zvonenje popolnoma obmolknilo, v drugih je pa cingljal po en sam zvon ali zvonček in oznanjal svoj dolgočasni: bim—bom—bom. V šoli smo se tedaj menili o romanjih in o božjih potih. Naštevali smo nekatere domače božjepotne cerkve: Brezje, Bled, Sveti Jošt, Šmarna gora, Velesovo...

In takrat smo prišli na tebe, skoro od vseh pozabljeni Crngrob. Otroci so zvedeli, da v tvojem zvoniku visé še vsi zvonovi, in v živih besedah se jim je razložilo, kako lepo pesem pojó ti prekrasni Marijini zvonovi.

Pa je zašumelo po šoli, oči so se zabliskale, jeziki so se zganili, in ni jih bilo več mogoče obdržati za zobmi: »Pojdimo tja!»

»Ni mogoče, je predaleč za vas.«

»O, bomo že prišli, saj smo mladi!«

»Pa za hrano bo trda, jesti ne bomo nič dobili.«

»I, saj bomo s seboj vzeli!«

»Pa je škoda čevljev, ko je usnje tako drago.«

»Bomo pa bosí šli!«

Takó torej! Pa se jih človek odkrižaj, takih otrok! Prav kakor tisti svat, ki je sam sebe povabil na ženitnino. Vrata so mu zaprli, on je pa pristavil lestvo in prišel skozi dimnik na svatovanje. Povedali so mu, da so veseli, ker je prišel, a žal jim je, ker mu ne morejo postréči, češ, da pri hiši ni več na razpolago nobene žlice. — »O, saj sem jo prinesel s

seboj!« je odgovoril vsiljenec. Tako se tudi naši izletniki niso dali odpraviti. Niso odjenjali, pa niso. Vsak izgovor so pobili.

»Peš je res predaleč in pa prevroče,« jim je njih vodnik še dopovedal.

»Bomo šli pa zjutraj zgodaj, ob štirih!«

»Dobro, pa pojdemo!« In zgovorjeno je bilo. Njih vodnik sem imel biti namreč jaz, njih učitelj.

Trdno sem bil prepričan, da bodo zjutraj ob štirih še vsem godli angelci. Lejte, pa jim niso! Nad osemdeset nas je bilo. Precěj, kaj? Zbirališče za gornji del je bilo pri cerkvi. Že do cerkve jih ima kakih petnajst — debelo uro hodá. Kdo bi mislil, da pridejo...? Ne bo jih...! In prišli so... Vsi so prišli, prav vsi! Celo dobro obloženi z jedjo in deloma s pijačo. Seveda s kavo, hruševko, čajem — za en dan.

»Ali verjameš, da nisem celo noč zaspala?« je pripovedovala zgovorna Podgrivarska Micika svoji tovarišici. »Tako sem se bala, da bi me ne poklicali!«

Pa je bilo še več takih Micik... A tudi med dečaki je bilo mnogo takih, ki so noč prebdeli. Aj, ljuba radovednost, koliko moraš trpeti!

Po dolgem korakanju na prašni cesti smo zavili v Stari Loki na stransko pot, ki naj nas dovede k cilju. Zunaj vasi nas je najprvo pozdravil crngrobski zvonik, cerkev sama pa se je skrivala za mogočnim, s smrečjem zaraslim gozdom. Crngrobski zvonik je pa junak, da malo takih! A iz daljave se ti zdi vseeno majhen. Če je pa že zvonik majhen, pa tudi cerkev ne bo kdové kako velika. Tako je pravilno sklepala modra glavica Gabrške Francike. Z vso skrbjo me je vprašala: »Ali bomo mogli vsi v cerkev?«

»O vsi! Še dvakrat, trikrat, desetkrat toliko vas lahko gre v to crngrobsko cerkev.«

»E, saj ni mogoče!«

»Le počakaj, boš videla!«

Še dvakrat se nam je skrila cerkev v gozdovih, preden smo stopili prednjo in pred njen visoki zvonik.

»Aaaa — oooo —!« so bili slišati vzkliki začudenja. Ko je pa veliki zvon zapel svojo pesem v resnem, počasnem, močnem in veličastnem glasu, je marsikateri izmed naših romarčkov plašno odskočil: takega glasu še ni slišal. In ko smo po končani sveti maši šli obiskat zvonove v zvonik, je bilo zopet marsikoga strah te višave v zvoniku, pa se je rajši vrnil na varna tla.

Kakšna je pa cerkev?

Stara je. Spodnji, starejši del šteje gotovo nad osemsto let. V tem delu visi pod obokom velikanska kost. Kdor jo vidi, vsak jo občuduje. Kako je prišla ta kost semkaj, nihče ne ve. Ljudstvo pripoveduje, da je to rebro »ajdovske deklice«, ki je pomagala zidati crngrobsko cerkev.

Tisti del cerkve, kar ga je od zakristije naprej, je pa malo mlajši. Pa je vseeno star že blizu štiristo let. Tudi častitljiva starost!

Zunaj cerkve kažejo tudi odtis podkve turškega konja. Pripovedka pravi, da je Turek šel v Crngrob. Hotel je, da bi njegov konj zobal oves na crngrobskem oltarju in da bi pil iz cerkvenih kelihov. Marija pa je ošabneža kaznovala; preden je prišel do prižnice, se je vdrl v tla.

V prostorni lopi in v cerkvi, kjer prihajajo stebri na cerkveno steno, opaziš moški in ženski obraz in pasjo glavo. Ljudje hočejo vedeti, da je to glava tistega roparja, ki je v času, ko še ni bilo cerkve, bil strah in groza vsej okolici. Poleg njega sta njegova žena in njegov pes.

Čudovito močno je cerkveno zidovje. Kakor bi bilo sezidano za večnost.

Naravnost krasen je razgled po prostrani ravnini obširnega Sorškega polja. Koliko vasi, cerkvá, njiv in gozdov tja do ponosnih gorskih velikanov! Kdo bo vse to naštel in preštel!

V senci mogočnega zvonika pod orjaško podobo sv. Krištofa smo slednjič použili skromno kosilce, potem pa odšli v Staro Loko, ogledali si starološko cerkev, nato pa še kapucinsko, nunsko in mestno farno cerkev v Škofji Loki. Proti večeru smo se pa vrnili zopet domov.

Bili smo res trudni, zakaj mi smo hribovci. Ne čudite se! Hribovca bolj utruji gladka cesta kakor nerodna gorska steza. Vi, ki prebivate na ravnem Sorškem polju, kar vas je naseljenih po kranjskem in kamniškem svetu, zmajujete znabiti z glavami? Res je pa le, kar trdim. Vas utruji planina, nas utruji ravnina.

Prof. Fr. Pengov:

Sreča, vzcvela v snegu.

Kako ljubko-domače je bilo tisto življenje v dragah in doléh slovenskega pogorja na Koroškem! Visoke smreke so stale v tesni družbi druga ob drugi in dovoljevale le ob najsoparnejšem pol dnevu komaj, komaj solnčnemu pramenu, da je osrečil vedno vlažna mahovita tla z urnobežnim poljubom. Noben glas iz pokvarjenega, krivično-samogoltnega človeškega sveta ni prodril v to samoto; vse je bila sama narava; nikjer sledu o človeškem delu. Sive smreke, z dolgo lišajevo brado, so šumele noč in dan svojo mehko, otožno pesem: »Oh, naglo, naglo čas beži, v neskončno večnost zgine...« Pod njimi je žuborel studenček, čist kot idrijsko srebro, dol s skale in klical med umerjeno šustenje drevesnih vrhov vedro pesem o veseli mladosti in njenih upih za bodočnost.

Nad njim pa so prihajale in odhajale sapice, te večne popotnice, in jadrali oblaki na vetrnih krilih, in se igrajčkali solnčni žarki po dolgi svoji božji poti skozi vesmir.